

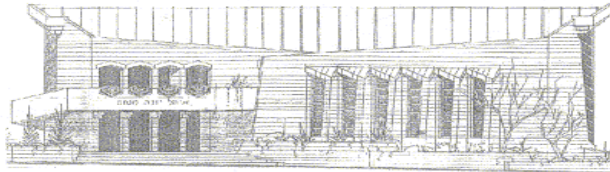
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

הלל ותחנון ביום העצמאות שהוקדם

שו"ת עם רב הקהילה, הרב דוד ספקטור

שאלה:

1. מתי יש לומר הלל השנה, שנת תשס"ה, שחל בה ה' באייר ביום שבת ומדינת ישראל הקדימה את חגיגות יום העצמאות ליום חמישי ?
2. ועוד האם יש לומר תחנון ביום חמישי שהוא ג' באייר ?

תשובה:**א. הלל ביום העצמאות שהוקדם**

- א) כותב השלחן ערוך או"ח סי' תרפ"ח, סעי' ו' בד"ק פורים שושן: "יום ט"ו שחל להיות בשבת, אין קוראים את המגילה בשבת אלא מקדימים לקרותה בערב שבת."
- ב) והטעם לכך משום חשש לחילול שבת, כפי שהביא שם במשנה ברורה ס"ק טו: "דגורו רבנן שמא ילך אצל חכם ללמדה איך לקרותה ויעבירה ד' אמות ברשות הרבים (במקום שאין בו עירוב)."
- ג) וכן יום העצמאות שחל בשבת או ביום שישי, מקדימים ליום חמישי משום חשש לחילול שבת, ולכן יש לומר ביום חמישי הלל ושאר התפילות ליום העצמאות.
- ד) וכן קריאת המגילה בפורים הוא במקום אמירת הלל, כפי שמובא במסכת מגילה יד: "רב נחמן אמר: 'קרייתא זו הלילא'." ומפרש רש"י שם: "קרייתא מגילה במקום הלל"
- ה) ולכן כפי שמקדימים קריאת מגילה משום חשש לחילול שבת, כך מקדימים הלל ושאר תפילות וחגיגות ביום העצמאות ליום חמישי משום חשש לחילול שבת.
- ו) ועוד שיום העצמאות גם נקרא "פורים", כפי שכתב המגן אברהם בשם שו"ת הר"מ אלשקר סי' מ"ט: "יכולים בני העיר לתקן בהסכמה ובחרם עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות 'פורים' ביום שנעשה בו נס."
- ז) ולכן כמו שבפורים שושן שחל בשבת הוקדמה קריאת המגילה משום חשש לחילול שבת, כך יום העצמאות שהוא גם כעין 'פורים', של הצלת ישראל מצבאות ערב, מקדימים את הלל ושאר התפילות וחגיגות ליום חמישי שלפניו משום חשש לחילול שבת.
- ח) וכן מסיק הלכה למעשה הרב יעקב אריאל, הרב הראשי לרמת-גן במאמרו "יום העצמאות שחל בשבת", שהודפס בין השאר בסוף הספר בית מלוכה, מהדורה שניה נוסח אשכנז: "את הלל יש לקרוא ביום חמישי."

ב. הלל בה' באייר בשבת

- א) הרב שלמה גורן, הרב הראשי לישראל ולצה"ל כותב במאמר "יום העצמאות שחל בשבת", שפורסם לראשונה בספר "שנה בשנה" בשנת תשל"ב בהוצאת היכל שלמה ולאחר-מכן הודפס מחדש בספר "הלכות יום העצמאות ויום ירושלים" בעריכת הרב פרופ' נחום רקובר את הדברים הבאים למסקנה הלכה למעשה: "יום העצמאות שמיד עם קביעת היום בראשונה, הוחלט שאם יחול ה' אייר בשבת ידחה או יוקדם ליום אחר...דינו גם ביום הזה (שהוקדם) כדין יום טוב גמור, להלל והודאה, למשתה ולשושן על כל הטוב שגמלנו." וזה כדעה הראשונה שיש לומר הלל ביום חמישי ולא ביום שישי או שבת.
- ב) אמנם אחר-כך כותב הרב גורן הפוך מזה בספרו "תורת השבת והמועד" במאמר "יום העצמאות ויום ירושלים שחלים להיות בשבת": "אין לשנות מסדרו של חג כשחל ה' באייר להיות בשבת, אלא כל הברכות, ההלל, ההודיות והתפילות שנקבעו לחג העצמאות ייאמרו בעיצומו של יום הנס, כליל שבת וביומו של ה' באייר, כפי שפסקנו בשנת תשמ"א בו חל ה' באייר בשבת." דהיינו שיאמר הלל בה' באייר בשבת ולא ביום חמישי לפניו, שאז מתקיימות חגיגות יום העצמאות, כדי למנוע חשש לחילול שבת.
- ג) במכתב מ"י ניסן תשנ"ד לרב אורי דסברג, עורך תחומין, מיישב הרב גורן את הסתירה בין משנתו הראשונה שיש לומר הלל ביום חמישי לבין משנתו האחרונה שיש לומר הלל ביום שבת וכך מסקנתו: "החלטתי לשנות את פסק ההלכה ולקבוע אותו כמו שכתוב בספר תורת השבת והמועד...כאשר ה' באייר יוחל בשבת, כל התפילות, ברכת שהחיינו ואמירת הלל, הנאמרים ביום העצמאות, יש לאומרן כליל שבת וביומו, הכל כמו שכתוב בספר תורת השבת והמועד."
- ד) והטעם לשנוי הפסק ההלכה, מברר הרב גורן לפני-כן במכתבו: "פסק ההלכה הראשון שלי משנת תשל"ב מבוסס על כך שחשבתי שכל ההקדמות של יום העצמאות בה' אייר אם חל בשבת או ביום שישי נקבע בשנה הראשונה של המדינה, יחד עם קביעת ה' באייר כיום העצמאות, כמו שאני כותב בפסק ההלכה משנת תשל"ב... אולם אחרי-כן נתברר לי שהחיקה של יום העצמאות כשחל בשבת או ביום שישי השתנתה לסירוגין ולא נערכה בשנה הראשונה...

- (ה) נמצינו למדים שבמשך 5 שנים נערכו התיקונים בתאריך יום העצמאות כשחל ה' באייר בשבת או ביום ששי בשבוע ולא בחוק המקורי. לכן ברור שאין בכחם של תיקונים מאוחרים אלו לשנות את הקביעה הראשונה המקורית של יום העצמאות שנקבע שהוא תמיד ה' באייר ללא כל שנוי. ורק במשך השנים שבאו אחרי-כן שינו את התאריכים, בעיקר בגלל המסדרים של צה"ל שלא יביאו לידי חילול שבת ואין זה בנוגע לעיצומו ותכנון של יום העצמאות, שנקבע בתחלה לה' באייר בלבד."
- (ו) במחילה מכבוד תורתו, נראה שמשנתו הראשונה עיקר. כמו שבקידוש החודש ביום שנקבע לראש חודש אומרים חצי הלל, אבל אם קדשו יום אחר לראש חודש, אז אומרים ביום האחר חצי הלל. הוא הדין לענין יום העצמאות שהוקדם מה' אייר לג' אייר, שאז בתאריך החדש יש לומר הלל. וכן בתשעה באב שחל בשבת ונדחה ליום ראשון, כל התוכן הרוחני וההלכתי של אבילות החורבן של ט' באב חל עכשיו ב' באב ביום ראשון בשבוע, והוא הדין בתוכן של ה' באייר שמשום כבוד השבת הקדימו ליום חמישי, אז גם עיצומו של יום, תוכנו הרוחני וההלכתי הוקדם ליום חמישי, כולל הלל.
- (ז) ומה שכותב שבתחילה חשב שמראש קבעו שאם חל ה' באייר בשבת יקיימו את יום העצמאות ביום אחר, ואחר-כך התברר לו שזו תקנה יותר מאוחרת, נראה שאין זה משנה לעצם הנושא שכעת כלל ישראל קובע שיום חמישי, ג' אייר הוא יום עצמאות ואין לפרוש מן הציבור ולקבוע אמירת הלל ושאר תפילות יום העצמאות ביום שונה מהיום שנקבע על ידי כלל ישראל, אלא יש לאומרם ולשמוח יחד עם כלל ישראל ביום חמישי ולא ביום שבת.
- (ח) וכן דחה דבריו הרב יעקב אריאל, הרב הראשי לרמת-גן במאמרו המובא בסוף ספר בית מלוכה, מהדורה שניה נוסח אשכנז בעמודים 225-227 וכותב למסקנה: "יום העצמאות - לעניות דעתי תצא תקלה גדולה אם יקראו את ההלל בשבת." ובין התקלות הוא מונה שם: "כל התקנה של הקדמת יום העצמאות עלולה להתערער, כי יתברר שהרבנות שדרשה את הקדמת היום, נשארה לחוג את חלקה "הדתי" בשבת, ואילו הציבור הרחב שלא הוא שדרש הקדמה זו, ואולי אין היא נוחה לו, ורק אולץ להקדים את החגיגות בגלל לחצה של הרבנות, דווקא הוא צריך לחוג את היום שלא בזמנו."
- (ט) ויש להעיר ולהוסיף בזה שבימינו גם "החלק הדתי" דהיינו אמירת תפילות יום העצמאות והדרשות והשיעורים בעניני דיומא כרוכים "בחילול שבת", כיון שהם נערכים ברוב עם של אלפים וכוללים מערכות הגברה, מסכי וידאו במעגל סגור והמונים מגיעים אליו בנסיעה ממרחקים ולכן נכון להקדים את יום העצמאות לא רק מפני החגיגות, כגון המצעד הצבאי בזמנו, אלא גם מפני "החלק הדתי".
- (י) זה דומה ל"חלק הדתי" בפורים שושן שחל בשבת, כאשר הוא הולך ללמוד קריאת המגילה אצל החכם תוך כדי חילול שבת של טלטול ברשות הרבים במקום שאין עירוב ולא חששו רק לחילול שבת בגלל החלק של החגיגות, כמו עשיית תחפושות והפעלת רעשנים.
- (יא) ועוד נותן מו"ר הרב יעקב אריאל שם טעם נוסף לומר הלל ביום חמישי ולא ביום שבת: "ההפרדה בין ציבור הדתי והציבור הכללי בחגיגת היום יש בה פתח להפרדה בין הדת והמדינה, דבר הסותר את כל עיצומו של יום העצמאות עפ"י תפיסתנו הדתית."
- (יב) ויש להוסיף עוד שיום העצמאות הוא יום הודיה על נס ההצלה של כלל ישראל אחרי השואה מידי צבאות ערב, כדוגמת הצלת ישראל ממצרים בפסח או הצלת ישראל מהמון בפורים ולכן יום ההודיה הוא על ידי כלל ישראל שניצל ונקבעו סדרי ההודיה לכלל ישראל באותו יום ולא מצינו חילוק ביום הודיה בין יהודים שונים, בין שמקיימים הלכות ומנהגי פסח, פורים ויום העצמאות בין שלא מקיימים כל או חלק ממנהגיו.
- (יג) רק מצינו חילוק במקומות ההצלה, כגון בין פורים דפרזות לבין פורים שושן ששם ההצלה היתה ביום נוסף ולכן ההודיה נקבע ביום אחר.
- (יד) ולכן פשוט שאין לעשות פירושים בכלל ישראל ביום העצמאות שנקבע השנה בג' באייר, אלא לומר בו ביום הלל ולשמוח בישועת ה' ואחד המרבה בהודיה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים.

2. תחנון ביום העצמאות שהוקדם

- (א) בשנת תשי"ד חל ה' באייר ביום השבת וכותב צבי וואהל בספר הלכות יום העצמאות ויום ירושלים עמ' שכה: "והכנסת השניה החליטה באחת משיבותיה מתחילת חודש אדר ראשון השתא, להקדים את מצעד צה"ל והחגיגות לכבוד יום העצמאות ליום חמישי בשבוע, לג' באייר, כדי לא לגרום לחילול שבת קדשנו."
- (ב) ובאותה שנה לא אמרו הלל ושאר תפילות יום העצמאות ביום שבת אלא הרבנות הראשית לישראל בנשיאותם של הרבנים הראשיים הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג והרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל החליטו לדחות את תפילות יום העצמאות ואמירת הלל למוצאי שבת וליום ראשון. ועוד פסקו: "אין אומרים תחנון גם בתפילת המנחה" של יום ראשון ו' אייר.
- (ג) וכל-שכן שלא הוזכר אמירת תחנון בתפילת שחרית ביום ראשון. וכן בימינו שלא מאחרים ולא דוחים אלא מקדימים את שמחת יום העצמאות ותפילותיה ליום חמישי שלפניו, שאין לומר תחנון ביום חמישי.

לסיכום

- 1א. אם ה' באייר חל בשבת כמו השנה, שנת תשס"ה, והוקדם יום העצמאות ושמחתה ליום חמישי שלפניו (כדי למנוע חילול שבת), יש לומר הלל ושאר התפילות ליום העצמאות ביום חמישי.
- 1ב. יש מי שאומר שיש לומר את הלל תמיד בה' אייר גם אם הוא חל בשבת, אף שאר החגיגות הקדימו ליום חמישי והעיקר כדעה הראשונה.
2. אין לומר תחנון ביום העצמאות שהוקדם ליום חמישי משום כבוד השבת.